

В. Є. Реутов,
д. е. н., доцент,
Кримський економічний інститут ДВНЗ "КНЕУ ім. Вадима Гетьмана", директор
О. С. Горда,
к. е. н., доцент, Кримський економічний інститут ДВНЗ "КНЕУ ім. Вадима Гетьмана",

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ УМОВАХ

У статті визначені ключові тенденції інноваційного розвитку, оцінено рівень ефективності інноваційного розвитку регіонів України, виділені проблеми формування інноваційної моделі регіонального розвитку та запропоновано комплекс заходів щодо механізму впровадження інноваційної моделі розвитку регіональних господарських систем та підвищення ефективності інноваційного розвитку регіонів.

In the article key trends of innovative development are ascertained. The level of efficiency of innovative development of Ukraine's regions are appraised. Problems of forming of innovative model of regional development are investigated. The complex of measures as to the mechanism of introduction of innovative development model of the regional economic systems and increase in efficiency of innovative regional development is offered.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, регіональна інноваційна система, ефективність інноваційного розвитку.

Key words: innovation, innovative development, regional innovative system, efficiency of innovative development.

ВСТУП

У сучасних умовах конкурентна боротьба як на рівні держав, так і регіонів все більше пересувається в бік створення й освоєння інновацій. У структурі інновацій розвинутих країн світу майже 60 % становлять такі інновації, які мають проривне значення або належать до значних технологічних досягнень. Частка інновацій, які пов'язані тільки з удосконаленням традиційних технологічних процесів, в таких країнах має тенденцію до зменшення, а в найбільш інноваційно-розвинених країнах вона не перевищує 10—12 %.

Окрім того, нерівномірність темпів соціально-економічного розвитку регіонів України у період трансформації є одним з визначальних факторів, які стримують їхнє економічне зростання. Важливу роль у забезпеченні зближення регіонів має відігравати регіональна інноваційна політика, зміст якої формується на розумінні закономірностей інноваційного регіонального розвитку. Як свідчить сучасний досвід розвинених країн, в умовах зростання світової конкуренції та ди-

намічності суспільства регіони відіграють провідну роль у мобілізації науково-дослідних зусиль, у стимулюванні інноваційної активності суб'єктів господарювання, в організації міжрегіональних кооперативних зв'язків різних типів тощо. Стає очевидним, що подальше забезпечення економічного зростання за рахунок використання сировинних ресурсів є безперспективним. Тому перехід економіки регіонів України на інноваційний шлях розвитку є безальтернативним і потрапляє у коло найважливіших загальнонаціональних завдань.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Дослідженню теоретичних та практичних аспектів інноваційного розвитку України та її регіонів присвячені роботи Александрової В.П. [1], Бажала Ю.М. [2], Гейця В.М. [3], Саліхової О.Б. [4], Сухорукова А.І. [5] та інших вчених, але, разом з тим, потрібні подальші дослідження проблем інноваційного розвитку на регіональному рівні, виходячи з останніх тенденцій світового виробництва

високотехнологічної продукції та відповідно необхідності забезпечення належного рівня ефективності інноваційного розвитку регіональних господарських систем.

Мета статті — оцінити рівень ефективності інноваційного розвитку регіонів України та запропонувати комплекс заходів щодо механізму впровадження інноваційної моделі розвитку регіональних господарських систем та підвищення ефективності інноваційного розвитку регіонів в умовах глобалізації.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Забезпечення інноваційного шляху розвитку України багато в чому визначається наявністю ефективно функціонуючих інноваційних систем, які забезпечують оптимальні умови для розгортання інноваційних процесів у регіонах. Однак практичні дії регіональних органів влади в сфері інноваційного розвитку не завжди спираються на міцний науковий фундамент, нерідко мають безсистемний характер і, як наслідок, не дають очікуваних результатів.

У результаті статистичні показники свідчать про негативні тенденції інноваційного розвитку більшості регіонів України. Так, за період з 1995 по 2008 рр. у 20 з 27 регіонів знизилася кількість промислових підприємств, які впроваджували інновації. Причому темпи цього зниження були вражаючими: від 1,5—2 разів у Дніпропетровській, Запорізькій, Чернігівській, Хмельницькій, Закарпатській та Івано-Франківській областях до 3 разів у Донецькій і 4 разів у Чернівецькій областях. Аналогічна ситуація склалася із впровадженням нових прогресивних технологічних процесів, кількість впровадження яких знизилася на величину до 6,4 разів.

Ускладнює ситуацію той факт, що в більшості регіонів зменшення кількості промислових підприємств, які впроваджували інновації, та обсяг впровадження нових прогресивних технологічних процесів відбувалися на тлі збільшення загального обсягу інноваційних витрат на величину від 0,6 до 91 разу.

Проте, слід вказати на певні досягнення окремих підприємств, які мають провідні технології виробництва. Так, Україна належить до восьми країн світу, які мають необхідний науково-технічний потенціал для створення та виробництва найсучасніших моделей авіаційної техніки, входить до десятки найбільших суднобудівних держав світу. Вітчизняна продукція енергетичного машинобудування займає одне з провідних місць.

Як правило, більш активно впроваджували інновації великі підприємства з кількістю працівників понад 5 000 осіб, при цьому більшість інноваційно-активних підприємств (понад 80 %) склали підприємства колективної форми власності.

В економіці українських регіонів зберігається вкрай низький рівень наукового забезпечення цілої низки галузей вітчизняного виробництва. У провідних галузях промисловості, які випускають три чверті товарної продукції, відношення витрат на НДДКР до вартості товарної продукції складає менш ніж 0,4 %, а у деяких галузях воно є меншим за 0,05 %. При цьому понад 60 % коштів, що витрачаються на інноваційну діяльність, припадає на закупівлю нового обладнання, в той час як на закупівлю прав на той чи інший вид інтелектуальної власності було витрачено менше 5 % відповідних асигну-

вань, а на виконання НДДКР кошти витратило лише кожне четверте з інноваційних підприємств.

Занадто повільно йде переорієнтація виробничого потенціалу на новітні технології з метою подолання технологічного відставання від світових лідерів. Це відставання суттєво збільшилося за останнє десятиліття. На жаль, пріоритет державної фінансової підтримки насправді надається галузям первинної переробки сировини. У ці галузі вкладається до 70 % бюджетних коштів, у тому числі в паливну промисловість і чорну металургію — понад 50 %. Для більшості існуючих виробництв використання інновацій ще не стало головним фактором розвитку. Це має цілу низку причин, головними з яких є брак вільних обігових коштів для модернізації виробництва та недостатньо ефективна державна політика у галузі підтримки інновацій. Інфраструктура інноваційного розвитку в Україні перебуває у початковому етапі. В ній представлені лише окремі типи інноваційних структур, зокрема технопарки, бізнес-інкубатори, спеціальні економічні зони. Причому діяльність лише незначної їх частини відповідає завданням, які мають вирішуватися ними, виходячи зі світового досвіду організації діяльності різних типів інноваційних структур. Тобто в Україні не тільки обмежена чисельність інноваційних структур, але й склалася їх структурна та функціональна неповнота.

Серед бар'єрів, які стримують розвиток інноваційних структур, особливого значення набуває не відпрацьованість механізму державного регулювання цього процесу, необгрунтована централізація прийняття рішення про створення нових структур на вищому рівні влади. Останнє можна пояснити відсутністю адекватного уявлення в органах державного управління про роль, можливості та функціональні особливості різних типів інноваційних структур, а також зміст відповідальності кожних з існуючих органів державного управління.

Сучасна глобальна економіка формує виклики, спроможність реагування на які фактично визначатиме для регіонів України перспективи паритетної інтеграції у світове господарство та реалізації стратегічних національних інтересів у процесі поглиблення економічного співробітництва з ЄС та іншими суб'єктами світового господарства.

Найбільш критичними зовнішніми загрозами з точки зору потреб структурної модернізації та адаптації регіональних економічних систем є: загострення глобальної конкурентної боротьби за інноваційні й інтелектуальні ресурси для створення регіональних конкурентних переваг; ймовірність закріплення низькотехнологічного характеру економіки більшості регіонів України та погіршення умов участі в процесах міжнародного поділу праці; вичерпання поточних конкурентних переваг галузями економіки України, орієнтованими на зовнішній попит, внаслідок подорожчання імпортованих енергоресурсів; відсутність ефективних механізмів перерозподілу капіталу від традиційних до науково-технологічних секторів економіки; недостатній рівень використання інноваційного потенціалу як головного чинника адаптаційних можливостей регіональної економіки та зміцнення регіональної конкурентоспроможності.

У цілому, тенденції структурної динаміки розвитку регіонів України формують довгострокові загрози й

обмеження для зміцнення її конкурентоспроможності. До них належать наступні.

1. Низькі темпи нагромадження основного капіталу в економіці України та незабезпеченість міжгалузевого переливу капіталу у сектори економіки, які інтенсивно використовують інновації. За період економічного зростання частка інвестицій в основний капітал поступово зростала. Якщо у 2002 р. інвестиції становили 16,5 % ВВП, у 2004 — 21,9 % ВВП, то у 2008 — 23 %. Проте галузева структура інвестицій залишалася далекою від потреб інноваційного розвитку. Частка промисловості в загальній структурі інвестицій в основний капітал у 2008 р. становила 38 %. Із них найбільша частка припадала на капіталовкладення в первинні сектори промисловості, такі як добувна промисловість та виробництво й розподілення електроенергії, газу та води: на них припадало близько 40 % сукупних інвестицій у промисловості. Це підтверджує невідповідність структури економіки України вимогам глобального розвитку та розширює технологічний розрив між національною економікою та економіками країн ЄС. При цьому варто згадати, що через політичні й економічні ризики темпи зростання інвестицій в основний капітал у 2005 р. різко знизилися до 1,9 %.

2. Залежність виробничої структури національної промисловості від сировинних ресурсів і дешевої робочої сили впливає на галузеву структуру виробництва, в якій переважають низько- та середньотехнологічні продукти II—IV технологічних укладів. Так, на сировинну продукцію в загальному обсязі реалізованої продукції добувної та обробної промисловості у 2008 р. припадало 65 %, в той час як на інвестиційну продукцію — 15 %, а на товари тривалого користування — лише 1,5 %.

При цьому на металургію та оброблення металу припадало 25 % обсягу реалізованої промислової продукції, харчову промисловість і переробку сільськогосподарських продуктів — 15 %, виробництво та розподілення електроенергії, газу та води — 13 %, добувну промисловість — 9 %, виробництво коксу та продуктів нафтопереробки — 10 %, хімічну та нафтохімічну промисловість — 6 %. Водночас частка машинобудування складала 13 % та за період економічного зростання навіть зменшилася на 0,6 %.

3. Низький рівень інноваційної активності в промисловості України. Інноваційна активність промислових підприємств України надзвичайно низька порівняно з країнами ЄС. Для країн ЄС частка інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції, як правило, не опускається нижче 20 %. В Україні ж у 2008 р. обсяг реалізованої інноваційної продукції складав 25 млрд грн., що становило лише 6 % загального обсягу реалізованої промислової продукції. Переважна більшість вітчизняних підприємств залишається поза конкурентною боротьбою, яка в основному зосереджується у сфері безперервного освоєння нових технологій.

Внутрішній ринок не став активним споживачем інноваційної продукції національних виробників і фактично не сприяє підвищенню конкурентоспроможності економіки. Це підтверджується зростанням частки інноваційної продукції промислових підприємств, яка спря-

мовується на експорт: якщо у 2000 р. цей показник склав 21 %, то вже у 2008 р. — 43 %.

4. Домінування у багатьох галузях промисловості (насамперед сировинних) тенденції до підвищення ступеня використання існуючих виробничих потужностей із застосуванням застарілих технологій. Це суперечить вимогам інноваційно-інвестиційної модернізації регіональної економіки, та, разом із зовнішніми чинниками зростання вартості енергоресурсів, призводить до вичерпання "запасу" цінової конкурентоспроможності. Це зумовлюватиме втрату національними виробниками як порівняльних, так і конкурентних переваг у майбутньому.

Як наслідок, структура економіки регіонів України характеризується високою часткою сировинних галузей промисловості та високою матеріаломісткістю промислового виробництва. Так, у 2008 р. частка матеріальних витрат складала майже 70 % від числа загальних, а в обробній промисловості цей показник був значно вищим — 80 %. Натомість витрати на оплату праці склали лише 9 % та 7 % відповідно, що вказує на обмеженість можливостей економіки до розширеного відтворення та зрощення її інноваційних можливостей. Використання дешевої робочої сили, енергетичних ресурсів і низьких транспортних витрат неспроможне забезпечити динамічне зростання конкурентоспроможності економіки регіонів України.

5. Недостатність кредитування інвестиційних потреб національної економіки, невідповідність напрямів кредитування вимогам структурної модернізації. У структурі внутрішніх кредитів у економіку регіонів України частка кредитів в інвестиційну діяльність у 2008 р. складала лише 17 % від загальної суми наданих кредитів, а для суб'єктів господарювання — 13 %. Хоча й відбувається певна активізація інвестиційної складової внутрішніх кредитів (у 2008 р. порівняно з 2004 р. вони збільшилися на 8 млрд грн.), частка кредитів в інвестиційну діяльність, наданих суб'єктам господарювання, у 2008 р. зросла лише на 4,0 %. Водночас найбільші обсяги кредитів спрямовані у такий високорентабельний сектор економіки, як торгівля (40 %), тоді як в обробну промисловість було спрямовано лише 28 % кредитів, у сільське господарство — 8 %.

6. Пріоритетний розвиток споживчого, а не інвестиційного попиту. Головним чинником забезпечення розширення внутрішнього ринку в 2004—2008 рр. було зростання номінальних доходів населення. Відповідно, найвищі темпи зростання були зафіксовані в галузях, орієнтованих на внутрішній споживчий попит: деревообробній промисловості — 19 %, виробництві будматеріалів і скловиробів — 14 %, харчовій промисловості — 14 %, поліграфічній промисловості — 13 %.

Порівняно з вищевказаними секторами економіки темпи зростання в машинобудуванні, яке є інвестиційно ємним, значно скоротилися: з 2004 р. — з 28 % до 9 %. Визначальним чинником уповільнення приросту виробництва галузі стало істотне зменшення обсягів експорту продукції. Частка продукції машинобудування у загальному обсязі експорту зменшилася в 2008 р. до 13 % проти 17,3 % у 2004 р., а обсяг експорту цієї товарної групи зменшився у вартісному вимірі на 18 %, або на 1 млрд дол. США. На динаміці виробництва негатив-

но позначається нерозвиненість внутрішнього ринку для багатьох видів машинобудівної продукції, через що виробничі потужності машинобудівних підприємств завантажені здебільшого лише на 50—65 %.

7. Орієнтація іноземного капіталу на закріплення існуючої індустріальної структури економіки України. Основними мотивами для іноземних інвесторів є доступ до ресурсів, а також орієнтація на високоприбуткові та швидкоокупні сегменти національної економіки, що не сприяє адаптації структури національної економіки до вимог глобальної конкуренції та розширенню інвестиційних ресурсів для потреб модернізації економіки України.

Станом на 1 січня 2008 р. найбільші обсяги прямих іноземних інвестицій були зосереджені на підприємствах оптової торгівлі та посередництва у торгівлі (1771,4 млн дол., або 16,0 % загального обсягу інвестицій без нерозподілених за видами економічної діяльності), підприємствах металургії та обробки металу (1232,3 млн дол., або 11,1 %), харчової промисловості та переробки сільськогосподарських продуктів (1169,3 млн дол., або 10,5 %), фінансової діяльності (1052,5 млн дол., або 9,5 %), операцій з нерухомістю, здавання під найом і послуги юридичним особам (926,5 млн дол., або 8,3 %). Водночас на машинобудування припадає лише 6,3 % (693,8 млн дол.).

Наслідком дії вищенаведених тенденцій стало формування малоперспективної моделі міжнародної спеціалізації національної економіки України. Рівень присутності українських виробників на високодинамічних ринках, що визначають перспективи світової економіки, незначний. Так, частка продукції високих технологій у структурі експорту промислових товарів складає лише 5 %.

Відмінності в структурі національного та світового експорту свідчать про закріплення за Україною статусу країни-експортера сировинних і низькотехнологічних товарів. Якщо в структурі світового експорту в 2008 р. переважали технологічні товари, зокрема інформаційні технології та їх складові (16,3 %), загальні машини й обладнання (14,0 %), електрообладнання (13,8 %), транспортне обладнання (12,0 %), вироби хімічної промисловості (8,9 %), комп'ютери та периферійні пристрої (4,7 %), напівпровідники й електронні компоненти (3,8 %), то для України характерним є переважання низькотехнологічних і сировинних товарів. Так, у 2008 р. експорт недорогоцінних металів і виробів складав 40%, мінеральних продуктів — 13 %. Частка середньота високотехнологічної продукції хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості становила 8,5 %, механічного й електричного обладнання — 8,3 %, транспортних засобів і шляхового обладнання — 4,8 %.

Кожна з наведених проблем і протиріч відіграє свою роль у функціонуванні інноваційної моделі регіонального розвитку, без вирішення кожної з них неможливо досягти позитивних результатів. Окрім того, особливо значення набуває система управління та регулювання регіонального інноваційного розвитку як на державному, так і на галузевому, регіональному рівнях, а також безпосередньо на рівні підприємств і організацій. Зокрема, від державної політики залежать можливості та темпи розвитку всіх інших складових моделі. Причому

для інноваційної моделі характерна переорієнтація державного впливу від прямого втручання в економічні процеси до переходу на більш ефективні методи опосередкованого впливу: створення умов для зростання ринкового попиту на інновації; сприяння розвитку конкурентного середовища; надання пріоритетної підтримки розвитку науки й освіти; забезпечення захисту інтелектуальної власності; забезпечення підвищення якості робочої сили та випереджальної динаміки зростання її вартості та ін.

Формування інноваційно-орієнтованої економіки потребує також специфічних підходів до визначення і реалізації державної політики, які відрізняються від традиційної економіки. Ці особливості в узагальненому вигляді зводяться до наступного:

- створення умов для розвитку приватного інвестування, економії ресурсів і коштів, зростання виробництва на інноваційній основі;

- вдосконалення системи оподаткування шляхом поступового зменшення податкових ставок на накопичення й інвестиції та збільшення на споживання; розширення її стимулюючої ролі для інноваційного розвитку економіки;

- створення сучасної інфраструктури інноваційної сфери, забезпечення державної відповідальності за підготовку кадрів для потреб інноваційної економіки;

- ефективна структурна перебудова економіки за рахунок збільшення частки високотехнологічних галузей як наслідку інноваційних процесів.

Врахування зазначених особливостей інноваційної моделі економічного розвитку, вимог до змісту інноваційно-орієнтованої моделі розвитку економіки, сутності труднощів і бар'єрів, які існують на шляху її ствердження в Україні, надає можливість обґрунтувати основні орієнтири для розбудови національної моделі інноваційного розвитку регіонів України.

Існує нагальна потреба спрямування державної політики на формування механізмів нагромадження капіталу на перспективних з точки зору національних економічних інтересів напрямках економічної діяльності.

Перед структурно-інноваційною політикою держави постає вирішення в коротко- та середньостроковий період наступних завдань: забезпечення прискореного розвитку внутрішнього ринку порівняно із зовнішнім попитом і поліпшення його структурних характеристик за рахунок інноваційних чинників; впровадження механізмів стимулювання та підтримки високотехнологічного експорту; вдосконалення державного фінансування структурних та інноваційних зрушень; покращення інвестиційного клімату (як для внутрішніх, так і іноземних інвесторів) для підвищення ефективності національної економіки; стимулювання заходів щодо подолання ресурсовитратного характеру виробництва.

Забезпечення виконання вказаних завдань і досягнення позитивного впливу структурних чинників національної економіки на її конкурентоспроможність потребує комплексу інструментів структурної політики, серед яких головними слід вважати наступні.

Стимулювання інвестиційного оновлення національної промисловості шляхом: зниження ставок митного тарифу для інвестиційного обладнання, що не виробляється в Україні або параметри якого є значно вищи-

ми, ніж у вітчизняних аналогів; підвищення в довгостроковій перспективі курсу національної валюти при поєднанні з відповідними інструментами митної, інвестиційної політики (які вказані нижче), що сприятиме активізації інвестиційної діяльності на підприємствах і перерозподілу капіталу в напрямку інноваційних виробництв, зростанню інвестиційного імпорту; сприяння створенню інституційних інвесторів (інвестиційних і пенсійних фондів) і забезпечення їхньої участі певною часткою капіталу у ризиковому інвестуванні.

Здійснення цілеспрямованої державної інноваційно-промислової політики повинно передбачати запровадження пільгового режиму здійснення інноваційної діяльності шляхом: застосування пільг в оподаткуванні підприємств, які здійснюють інновації, зокрема зменшення ставки податку на прибуток; звільнення від оподаткування наукових установ; звільнення від сплати мита або зниження митного тарифу для обладнання, інструментів, сировини, які імпортуються з метою використання в наукових дослідженнях і розробках при відповідному встановленні фінансових санкцій за нецільове використання цих матеріальних цінностей.

Доцільним є впровадження механізму надання податкових пільг для реалізації інвестиційних та інноваційних проектів у формі податкового кредиту, який підлягає поверненню у випадку невиконання інвестором проектних зобов'язань. Ефективним є використання механізмів прискореної амортизації засобів виробництва й устаткування, які купуються в межах інноваційних проектів, запровадження механізмів державного страхування інноваційних кредитів і надання державних гарантій для комерційних банків щодо кредитів, які спрямовуються на інноваційні проекти відповідно до державних пріоритетів.

Повинні бути сформовані передумови для розвитку механізмів венчурного інвестування, зокрема через забезпечення податкових стимулів для венчурних інвестицій, для підвищення можливостей фінансування інноваційних підприємств.

3. Вдосконалення державного фінансування структурних та інноваційних зрушень можливе за рахунок створення в межах державного бюджету за аналогією з ЄС, але на національному рівні, Національного структурного фонду, кошти якого спрямовуватимуться на потреби забезпечення позитивних зрушень у структурі економіки відповідно до визначених пріоритетів державного інвестування при жорсткому контролі напрямків і результативності їхнього використання.

Окрім того, доцільним є: встановлення мінімального обсягу витрат місцевих бюджетів на інновації та НДДКР і забезпечення відповідного моніторингу використання цих коштів; підвищення інноваційної складової державних закупівель з метою державного стимулювання виробництва наукоємної та інноваційної продукції, зокрема у межах реалізації державних програм з енергозбереження, інформатизації та розвитку інформаційно-комунікаційних технологій тощо.

ВИСНОВКИ

Наведені основні орієнтири інноваційної моделі економічного розвитку регіонів України та запропоновані заходи щодо здійснення необхідних структурних змін

з метою її розбудови потребують певного уточнення шляхом проведення аналітичної роботи на рівні галузей економіки, регіонів промислових комплексів і великих підприємств. Але навіть у представленому варіанті вони свідчать про цілком реальну можливість для України досягти конкретних і вагомих результатів в утвердженні інноваційної моделі регіонального розвитку.

У той же час структурні зміни, що відбуваються стихійно, без активного втручання держави, поки що демонструють тенденції, прямо протилежні до тих, які необхідні для побудови економіки, що базується на знаннях. Злам цих тенденцій, забезпечення прогресивних структурних змін вимагає значних зусиль з боку держави, чітко вираженої політичної волі з боку її керівництва та послідовності у проведенні відповідної політики. В основу цієї політики має бути покладена орієнтація на підвищення наукоємності економіки, на забезпечення її структурної переорієнтації за рахунок випереджаючого розвитку високотехнологічних галузей, на виробництво продуктів із високою часткою доданої вартості.

Принципово важливим висновком із наведеного аналізу є підтвердження системного характеру механізмів державної інноваційної політики. Системи продукування нових знань, освіти та підвищення кваліфікації, комерціалізації наукових результатів і широкого використання їх у виробничому процесі є невід'ємними ланками єдиного комплексного процесу. Отже, державна інноваційна політика, управління та регулювання інноваційного розвитку не можуть бути реалізовані лише за рахунок підтримки чи стимулювання будь-якої з її ланок окремо від інших. Так само, як неможливо досягти вагомих результатів у реалізації такої політики зусиллями лише однієї з ланок державного управління, без мобілізації зусиль всієї системи органів законодавчої і виконавчої влади країни. Досягненню цієї мети мають слугувати і всі дії державної влади, в тому числі здійснення політичних реформ. І навіть у такому випадку подібна політика може виявитися безперспективною, якщо будуть знехтувані проблеми формування відповідної громадської думки й інноваційної культури в суспільстві.

Література:

1. Економічна оцінка державних пріоритетів технологічного розвитку / [Бажал Ю.М., Одотюк І.В., Александрова В.П., Данько М.С., Яковлев В.А.]; под ред. Ю.М. Бажала. — К.: Інститут економічного прогнозування, 2002. — 320 с.
2. Інноваційний шлях розвитку та економічного зростання: матеріали науково-практичної конференції ["Утвердження інноваційної моделі розвитку економіки України"]. — К.: НТТУ "КПГ", 2003. — С 38—56.
3. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: стат. збірник. — К.: ДП "Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України", 2008. — 361 с.
4. Саліхова О.Б. Високі технології: дефініція та оцінка: [монографія] / О.Б. Саліхова; НАН України [та ін.]. — К.: Інформ.-аналіт. агенство, 2008. — 290 с.
5. Сухоруков А.І. Пріоритети інвестування національного технологічного розвитку / Сухоруков А.І. // Стратегічна Панорама. — 2003. — №1. — С. 131—139. *Стаття надійшла до редакції 28.01.2012 р.*